

Nr 130.

Av herr **Berglund, Jan Erik**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring m. m.*

I samband med den kungl. propositionen om ålderdoms- och invaliditetsförsäkring föreligger ett förslag till barnpensionering, nämligen ersättning för barn till pensionsberättigad änka, änking eller ogift moder, som har barn under 15 år. För varje sådant barn erhålles ett pensionstillägg av 60 kronor, därest årsinkomsten ej uppgår till 300 kronor för man och 250 kronor för kvinna, jämte 120 kronor för varje barn.

Oavsett att denna pension endast kan erhållas för barn till sådana personer, vilka äro invalider, och då därtill maximibeloppet för att erhålla sådan pension satts synnerligen lågt, varav följer att sådan barnpensionering icke kan anses för annat än en ganska obetydlig begynnelse för ett verkligt understöd, som skulle kunna ersätta fattigvården, så kommer därtill att detta pensionsförslag vidlåda vissa oegentligheter.

Barnpensionering synes nämligen böra omfatta antingen endast sådana barn som kunna räkna med blott en försörjare, eller med andra ord barn till änka och änking, barn till frånskild hustru och ogift moder, då barnafadern bevisligen är död, samt eventuellt även då denne är invalid. Eller ock kan barnpensionering tänkas omfatta även sådana barn som hava två försörjare, d. v. s. barn till ogift moder, frånskild eller övergiven hustru, då barnafadern lever. Det måste nämligen vara oegentligt, att en ogift mor skulle kunna komma i en bättre ställning än en frånskild eller övergiven hustru, liksom det även vore oegentligt att en försumlig försörjare, som icke är gift med barnamodern, skulle genom samhället själft få en lättnad i uppfyllandet av sina skyldigheter mot barnet, vilken icke skulle komma den gifte mannen tillgodo.

Detta förhållande har också beaktats i en motion av herr Zetterstrand i Andra kammaren, däri begäres att barnpension skulle kunna

tilldelas ogift moder endast i sådana fall, då bidraget icke kunde utfås från barnafadern.

Emellertid har förslag blivit väckt av regeringen, att utbetalning direkt för ett barns underhåll skall kunna äga rum, utan att denna utbetalning sker genom fattigvård, eller så att det skall räknas såsom av mottagaren åtnjuten fattigvård. Detta regeringsförslag är dock av en mycket begränsad omfattning. Frågan måste lösas på ett mer vittgående sätt än i förslaget ifrågasatts.

Lagbestämmelser behövas därom, att för alla barn garanteras bidrag till underhåll, då försumlighet från försörjare föreligger. Sådant bidrag borde emellertid lämpligare än i form av pension erhållas i form av bidrag enligt en alimentationslagstiftning, med vilken bestämmelser att utkräva bidraget av den försumlige försörjaren på det effektivaste och enklaste sättet kan förenas.

En sådan lag är sedan 1908 införd i Danmark, enligt vilken såväl ogift moder som övergiven eller frånskild hustru har rätt att, om hon är i trängande behov och ej utfått bidrag av barnafadern i rätt tid, fordra att det av »Overøvrigheden» bestämda beloppet kan utbetalas till henne av polismästaren (i Köpenhamn av magistraten). Bidraget kan betalas i förskott för barn, fött utom äktenskapet.

En sådan lag ger naturligtvis ensamstående mor en viss ekonomisk trygghet. Hon får visshet att kunna utfå det s. k. normalbidraget såsom en rättighet. (I Köpenhamn är detta 144 kronor under barnets två första levnadsår, och under de senare åren 120 kronor, det lägsta normalbidraget å landsbygden lär vara 60 kronor). För att utfå detta är hon icke beroende av om det kan uttagas av barnafadern eller ej, icke heller är hon beroende av att vända sig till fattigvården och ej heller blir det av henne mottagna bidraget räknat som av henne mottagen fattigvård. En alimentationslagstiftning kan ock tänkas föreskriva att ett sådant bidrag även kan tagas ut av modern, om hon icke genom att vårda barnet eller på annat sätt själv bidrager till dess försörjning.

Förslag föreligger nu vid danska riksdagen även om understöd till barn av änkor och änklingar, vilket ju var naturlig konsekvens av alimentationslagarne 1908. Detta förslag inskränker sig ej till att omfatta barn till invalid person, det upptager ej olika inkomstgräns för änka och änklings. Vidare har det nu i vederbörande utskott ändrats så, att understöd skulle utgå endast till änkor. Utskottsmajoriteten föreslår att »trængende anses den for att være, der har en Indtægt, som er mindre end Totrediedelen af det for Statsskat i vedkommende

Kommune i Henhold til Lov Nr. 144 af 8 Juni 1912 § 8 fritagne Beløb med et Tillæg av 100 Kr. for hvert af Enkens Børn.

Understøttelsen ydes med:

100 Kr.	aarlig,	indtil	Barnet	har	fyldt	2	Aar
80	»	»	»	»	»	12	»
60	»	»	»	»	»	14	»

Det danska förslaget om understöd till änkor går således betydligt längre än det föreliggande svenska.

Det bör omnämnas att enligt norsk lagstiftning bidraget icke kan utfås i förskott av myndigheterna (förskott är dock i Norge föreslaget att införas för barnsängsbidrag), men viss myndighet har skyldighet att föra moders och barns talan gentemot försumlig försörjare. Denna myndighet är skyldig att efterforska barnafadern samt utkräva ådömt bidrag.

Införandet av alimentationslagstiftning kan ock tänkas vara tillräcklig garanti för att barnets rätt skall bliva bevakad. Det ligger nämligen i moderns påtagliga intresse att vända sig till myndigheterna för att utfå bidraget, varvid efterforskning av barnafadern och krav på honom alltid kommer att äga rum.

Förslag till förbättringar i den danska alimentationslagstiftningen föreligga vid årets riksdag. Enligt detta förslag skola bidragen kunna utlämnas för kortare tid än ett halvt år. Likaså ifrågasättes bland annat skärpta bestämmelser angående kontrollen, huruvida bidraget användes till gagn för barnet.

Särskilda förbättringar förordas ock i föreskrifterna om hustrurs och äkta barns rättsställning, exempelvis så att bidraget i vissa fall även för äkta barn skulle kunna betalas i förskott.

I motiven säges:

»Ministeriet är av den mening att lagen nr 130 av den 27 maj 1908 i det hela verkat tillfredsställande och i överensstämmelse med sin uppgift, nämligen till värn för utanför äktenskapet födda barn och deras mödrar; lagen har nu i de sista åren blivit väl inarbetad både i folkmedvetandet och hos de kommunala myndigheter och andra myndigheter som beröras av lagen. Och de tvivel, som i början efter lagens trädande i kraft i betydlig omfattning gjorde sig gällande, äro nu i det väsentligaste lösta genom de judiciella och administrativa myndigheterna. Däremot må det erkännas att lagen på vissa punkter lider av fel, som det är anledning till att försöka avhjälpa».

Angående lagen nr 131 av den 27 maj 1908, som bevakar övergiven och frånskild hustrus rätt, säges även »att denna på det hela taget har verkat tillfredsställande, men på vissa punkter har det visat sig vara behov av tilläggsbestämmelser, vartill kommer att det enligt lagbestämmelser av 1908 i vissa fall tillkommit modern till ett barn, fött utom äktenskapet, en bättre rättställning vad angår utbetalning av bidraget, än modern till ett äkta barn. Justitsministeriet finner därför anledning föreligga att förelägga riksdagen ett lagförslag som bland annat går ut på att göra reglerna om utbetalning i förskott av underhållsbidrag lika för alla barn, antingen dessa äro födda inom eller utom äktenskap».

Då således vid utarbetande av förslag till liknande alimentationslagstiftning i Sverige kan tagas hänsyn till de erfarenheter, som vunnits i Danmark under lagens tillämpning, då förslag till förbättringar framlagts, vilka för oss kunna tjäna till ledning, och då slutligen enligt den allmänna meningen i Danmark denna lagstiftning givit en bättre rättställning åt barn till försumlig försörjare, så synes intet skäl föreligga varför icke även i Sverige utredning omedelbart bör företagas angående införande av alimentationslagstiftning.

På grund av vad ovan beträffande viss del av propositionen nr 126 framhållits, hemställes, att Riksdagen måtte besluta,

att Riksdagen med anledning av propositionens förslag om pensionering för barn till pensionsberättigad ogift moder måtte hos Kungl. Maj:t anhålla att till de uppdrag om utredning angående barns rätt gentemot försumliga försörjare, som redan givits fattigvårdslagstiftningskommittén och lagberedningen, desamma även måtte få i uppdrag att inkomma med utredning angående sådan lagstiftning, varigenom för barn till ogift moder, övergiven och frånskild hustru bidrag till underhåll utbetalas av det allmänna, utan att ett hänvändande för att erhålla sådant bidrag behöver ske genom fattigvården och utan att det av mottagaren erhållna bidraget anses såsom erhållen fattighjälp.

Stockholm den 15 april 1913.

J. E. Berglund.